

**СПОРТИВНА РОБОТОЗДАТНІСТЬ КОНЕЙ ВЕРХОВИХ ПОРІД,
ВИРОЩЕНИХ В УМОВАХ ФІЛІЇ «ПІВДЕННИЙ ПЛЕМКОНЕЦЕНТР»
ДП «КОНЯРСТВО УКРАЇНИ»**

А.В. Сербіна, студент

Науковий керівник – д.с.-г.н., доцент Коцюбенко А.А.

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджені генеалогічна структура коней верхових порід, що були вирошені в умовах філії «Південний племконецентр» ДП «Конярство України». та їх спортивна роботоздатність за останні три роки. Група виїздки представлена в основному кіньми української верхової породи і на їх долю припадають 45 стартів, з них 32 призових місця, по цій групі середня кількість балів становить 66,5 балів. По групі конкуру результати змагань кращі у представників української верхової породи, серед 35 стартів одержано 22 призові місця. Кращими з триборства були коні чистокривної верхової породи, серед 52 виступів вони мали 26 призових місць.

Ключові слова: коні, верхові породи, спортивна роботоздатність, конкур, виїздка, триборство.

Постановка проблеми. Конярство в Україні представлено такими напрямками: племінний, робочо-користувальний та спортивний. В Україні за офіційними даними розводять 18 порід коней (всього в світі нараховується близько 270). Найчисельнішими за кількістю є коні української верхової породи, орловські та російські рисаки, новоолександрійські ваговози, а також гуцульська порода [1].

Особливе місце займають коні в спорті. Кінноспортивні змагання є захоплюючим і видовищним явищами. Впевнено увійшов кінний спорт України на міжнародну арену; золоті олімпійські медалі, титули чемпіонів, почесні кубки – все це свідчить про майстерність наших кіннотників і високу якість коней, які вирошені в кінних заводах України.

В багатьох країнах селекція коней за їх спортивною роботоздатністю ведеться все більш активніше, вдосконалюються і створюються спеціалізовані спортивні породи. В нашій країні із-за браку коштів, низького племінного рівня вихідних порід та недосвідченості персоналу ця робота знаходиться дуже на низькому рівні. Тому, проведені нами дослідження є актуальними як для господарства, так і для кінного спорту в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення якості

спортивних коней займалися багато вчених [2-4], але ж ці дослідження були проведені у 1997-2007 роках і немає останніх даних по верхових породах.

Постановка завдання. Метою дослідження було аналіз виступів коней в змаганнях з кінного спорту та розробка шляхів покращання їх спортивної роботоздатності.

Об'єктом дослідження були фактори, що впливають на формування спортивної роботоздатності коней верхових порід.

Предмет дослідження – проміри, жива маса та показники спортивної роботоздатності коней української верхової, чистокровної верхової, тракєненської, будьонівської та ганноверської порід.

Матеріал і методика досліджень. Матеріалом для роботи послужили протоколи результатів кінноспортивних змагань з класичних видів кінного спорту, а саме: виїздки, конкуру, триборства, а також власні дослідження.

Для проведення роботи порівнювалися за результативністю в спортивних змаганнях групи коней, які належали до різних порід і використовувалися в різних класичних видах кінного спорту, для порівняльної характеристики використовувалися технічні результати змагань різного рангу за три останні роки.

В процесі виконання роботи було сформовано три групи коней. Перша група – представляє групу виїздки і нараховує 10 голів коней, в породному складі містить коней чистокровної верхової породи – 3 голови, української верхової – 5 голів, тракєненської – 2 голови.

Друга група – група конкуру (подолання перешкод) складається із коней чистокровної верхової породи (2 гол.), української верхової (4 гол.), тракєненської (2 гол.), а також ганноверської порід (2 гол.).

Третя група – група триборства, в своєму складі нараховує 5 голів чистокровної верхової породи, 4 голови коней української верхової породи та 1 голову будьонівської породи.

Коні всіх вищевказаних груп утримувалися в однакових умовах догляду і годівлі (з врахуванням навантаження).

Результати досліджень. Породний склад коней, які приймали участь в змаганнях наведено в таблиці 1.

В умовах господарства в наявності 81 голова коней, які представлені 5 породами: українською верховою (33 голови), чистокровною верховою (30 голів), тракєненської (14 голів), будьонівською (2 голови) та ганноверською (1 голова).

Найбільша кількість коней української верхової породи (33 голови) приймали участь в змаганнях, сама малочисельна група, яка приймала участь в

змаганнях це ганноверська (1 голова), мало також було представників будьонівської породи (2 голови).

Таблиця 1

Породний склад коней, які приймали участь в змаганнях

Порода	Голів	У % до всього поголів'я
Українська верхова	33	43,3
Чистокровна верхова	30	33,3
Тракененська	14	13,3
Будьонівська	2	6,7
Ганноверська	1	3,3

Генеалогічна структура поголів'я коней підприємства «Південний племконцентр» представлена в таблиці 2.

Таблиця 2

Генеалогічна структура поголів'я

Порода	Лінія	Кількість голів
Українська верхова	Хобота	2
	Фактотума	6
	Гугенота	4
	Хрусталя	1
Чистокровна верхова	Граніта-2	2
	Фарвора	1
	Массіна	1
	Дугласа	1
	Фелариса	1
	Мен-О-Уора	4
Тракененська	Пілгера	2
	Арада	2
Будьонівська	Райдін-Міла	2
Ганноверська	Епіграфа	1

Якщо проаналізувати генеалогію кінського поголів'я господарства, то слід відмітити, що генеалогічна структура української верхової породи досить вузька, незважаючи на те, що за кількістю вони посідають перше місце. В породі є представники чотирьох ліній, а саме: Хобота, коней цієї лінії є лише двоє, Фактотума – найбільш багаточисельна за кількістю коней, які належать до

неї (6 голів), коней з лінії Гугенота чотири голови і один представник з лінії Хрусталя. Чистокровна верхова порода представлена шістьма лініями: Граніта-2 (2 голови), Фарвора (1 голова), Массіна (1 голова), Дугласа (1 голова), Фелариса (1 голова) та Мен-0-Уора (4 голови).

Будьонівська порода представлена лінією Райдін-Міла, двоє коней ганноверської породи належать до лінії Епіграфа.

Середньотехнічні результати випробувань коней різних порід в виїзді, конкурі та триборстві наведені в таблицях 3-5.

Таблиця 3

Середньотехнічні результати з виїздки

Порода	Кількість голів	Кількість виступів	Результат, балів	
			$\bar{X} \pm S\bar{x}$	C_v
Українська верхова	5	45	66,5 ± 0,71	7,2
Чистокровна верхова	1	14	68,8 ± 0,34	1,8
Тракененська	4	13	68,8 ± 0,63	3,3
Будьонівська	-	-	-	-
Ганноверська	-	-	-	-

Таблиця 4

Середньотехнічні результати з конкуру

Порода	Кількість голів	Кількість виступів	Результат, штрафних очок	
			$\bar{X} \pm S\bar{x}$	C_v
Українська верхова	4	35	6,0 ± 2,2	0,8
Чистокровна верхова	2	7	9,2 ± 1,4	1,1
Тракененська	2	8	16,2 ± 8,6	4,9
Будьонівська	-	-	-	-
Ганноверська	2	9	24,4 ± 4,3	3,3

Дані таблиці свідчать про те, що група виїздки представлена в основному кіньми української верхової породи і на їх долю припадають 45 стартів, з них 32 призових місця, по цій групі середня кількість балів становить 66,5 балів, це найкращий результат серед представників всіх порід, які брали участь в змаганнях з виїздки. Таке використання коней української верхової породи пояснюється тим, що коні цієї породи відрізняються врівноваженим характером, спокійним темпераментом, гармонійною будовою тіла і тому вони

одержали найбільше використання в такому класичному виді кінного спорту як виїздка.

Таблиця 5

Середньотехнічні результати з триборства

Порода	Кількість голів	Кількість виступів	Результат, штрафних балів	
			$\bar{X} \pm S_x$	C_v
Українська верхова	4	34	73,5 ± 1,64	4,6
Чистокровна верхова	5	52	73,1 ± 4,1	12,5
Тракененська	-	-	-	-
Будьонівська	2	7	78,7 ± 6,1	-
Ганноверська	-	-	-	-

Практично однакові результати мали коні чистокровної верхової та тракененської порід.

Коні чистокровної верхової породи мали 14 стартів, з них лише 4 призових місця. Представники тракененської породи виступали 13 разів та 4 рази займали призові місця.

По групі конкуру породи розподілені більш менш рівномірно, з незначною перевагою по кількості коней української верхової породи. Слід відзначити, що результати змагань кращі у представників української верхової породи, серед 35 стартів одержано 22 призові місця.

Як свідчать дані найбільша кількість коней, які приймають участь в змаганнях, належать до української верхової породи, а саме : по групі виїздки – 5 голів, конкуру – 4 голови, триборства – 4 голови.

В конкурі добре зарекомендували себе коні української та чистокровної верхової порід з результатами відповідно 6,0 та 9,2 штрафних очок, відстали в своїх виступах представники тракененської та ганноверської порід, які набрали найбільшу кількість штрафних очок (16,2 та 24,4).

Аналіз табл. 5 свідчить, що дана група представлена в основному кіньми чистокровної верхової породи та української верхової, кількість їх відповідно становить 5 та 4 голови. В даній групі є два представники будьонівської породи, їх середній результат за 7 виступів становив 78,7 штрафних очок. Кращими в даному виді були коні чистокровної верхової породи, серед 52 виступів вони мали 26 призових місць, середня кількість штрафних балів становить 73,1. Слід відзначити, що добре зарекомендували себе і коні української верхової породи, на їх припало 34 виступи і 18 призових місць, середній результат в даному виді змагань становив 73,5 штрафних балів.

Коні тракененської та ганноверської порід участь в змаганнях з триборства не приймали.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, слід відзначити, що коні української верхової породи виявилися майже універсальними для випробувань у всіх трьох класичних видах кінного спорту, проте дещо слід покращити їх жвавості: для більш успішного використання в такому класичному виді кінного спорту, як триборство.

Список використаних джерел

1. Волков Д.А. Краткая история, современное состояние и пути совершенствования украинской верховой породы лошадей / Д.А. Волков, А.А. Новиков, А.М. Латка // Государственная книга племенных лошадей украинской верховой породы. – К.: Государственный научно-производственный концерн «Селекция», 2001. – Т. V. – С. 14-33.
2. Дорофеева Н.В. Роботоспособность чистокровных верховых лошадей в классических видах конного спорта / Н.В. Дорофеева // сб.науч. тр. Селекция и технология выращивания лошадей в конных заводах.- ВНИИК. –1981. – С. 97-106.
3. Дорофеев В.Н. Критерии оценки основных спортивных качеств у верховых лошадей / В.Н. Дорофеев, Н.В. Дорофеева // Сб. науч. тр. Резервы повышения эффект. коневодства и коннозаводства. – ВНИИК. – 1987. – С. 97-106.
4. Коцюбенко А.А. Компоненты фенотипической дисперсии типологических признаков и работоспособности лошадей украинской верховой породы / А.А. Коцюбенко // Цитология и генетика. – 1998. – № 3. – С. 93-96.